EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

20. jaanuar 2005 *

Kohtuasjas C-225/02,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ artikli 234 alusel Juzgado de lo Social nº 3 de Orense (Hispaania) 30. märtsi 2002. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis jõudis Euroopa Kohtusse 17. juunil 2002, menetluses

Rosa García Blanco

versus

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS),

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud R. Silva de Lapuerta, R. Schintgen (ettekandja), P. Kūris ja G. Arestis,

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: vanemametnik M. Múgica Arzamendi,

arvestades kirjalikus menetluses ja 15. septembri 2004. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— R. García Blanco, esindaja: *abogado* A. Vázquez Conde,

— Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) ja Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS), esindajad: A. R. Trillo García ja A. Llorente Alvarez,

— Hispaania valitsus, esindaja: E. Braquehais Conesa,

— Saksamaa valitsus, esindaja: W.-D. Plessing,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: H. Michard, I. Martínez del Peral ja D. Martin,

olles 28. oktoobri 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artiklite 12, 39 ja 42 ning nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud ja kaasajastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3), mida omakorda on muudetud nõukogu 29. juuni 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1606/98 (EÜT L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 308; edaspidi „määrus nr 1408/71") artikli 45 ja artikli 48 lõike 1 tõlgendamist.

2 See taotlus esitati ühelt poolt R. García Blanco ning teiselt poolt Instituto Nacional de la Seguridad Social'i (riiklik sotsiaalkindlustusamet, edaspidi „INSS") ja Tesorería General de la Seguridad Social (sotsiaalkindlustuse keskkassa, edaspidi „TGSS") vahelises menetluses seoses R. García Blancole vanaduspensioni õiguste määramisega Hispaania õiguse kohaselt.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigusnormid

3 Määruse nr 1408/71 artikli 1 punkt r määratleb mõistet „kindlustusperiood" järgmiselt:

„sissemakseperiood või töötamisperiood või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise periood, mis on sellisena määratletud või tunnustatud õigusaktides, mille kohaselt need on täitunud või loetakse täitunuks, ning kõik selliste perioodidena käsitatavad perioodid, kui kõnealused õigusaktid võrdsustavad need kindlustusperioodiga".

4 Määruse nr 1408/71 artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigi territooriumil elavatel isikutel, kelle suhtes on kohaldatav käesolev määrus, on liikmesriigi õigusaktide alusel samasugused kohustused ja õigus saada samasuguseid hüvesid kui kõnealuse liikmesriigi kodanikul, arvestades käesoleva määruse erisätteid."

5 Sama määruse artikli 45 lõikes 1 on sätestatud hüvitiste saamise õiguse omandamisel, säilitamisel või ennistamisel kindlustus- või elamisperioodide arvessevõtmise põhimõte järgmiselt:

„Kui liikmesriigi õigusaktid seavad hüvitiste saamise õiguse omandamise, säilitamise või ennistamise kindlustusskeemi alusel, mis ei ole eriskeem lõikes 2 või 3 määratletud tähenduses, sõltuvusse kindlustus- või elamisperioodide täitumisest, peab kõnealuse liikmesriigi pädev asutus vajaduse korral arvesse võtma teise liikmesriigi õigusaktide alusel täitunud kindlustus- või elamisperioode, olgu need täitunud üld- või eriskeemi alusel, töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana. Selleks arvestab ta kõnealuseid perioode nii, nagu oleksid need täitunud tema enda õigusaktide alusel."

6 Määruse nr 1408/71 artikli 46 lõikes 2 on sätestatud:

„Kui liikmesriigi õigusaktide tingimused hüvitise saamiseks on täidetud üksnes pärast artikli 45 või artikli 40 lõike 3 kohaldamist, kohaldatakse järgmisi reegleid:

a) pädev asutus arvutab hüvitise teoreetilise suuruse, mida asjaomane isik saaks taotleda tingimusel, kui kõik kindlustus- ja/või elamisperioodid, mis on täitunud töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja suhtes kehtinud liikmesriigi õigusaktide alusel, oleksid täitunud kõnealuses riigis pädeva asutuse poolt hüvitise määramise päeval kohaldatavate õigusaktide alusel. Kui kõnealuste õigusaktide järgi ei sõltu hüvitise suurus täitunud perioodide kestusest, loetakse selline hüvitise suurus käesolevas punktis osutatud teoreetiliseks suuruseks;

b) seejärel määrab pädev asutus kindlaks hüvitise tegeliku suuruse, tuginedes eelmises punktis osutatud teoreetilisele suurusele, vastavalt tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel enne riski realiseerumist täitunud kindlustus-

või elamisperioodide kestuse ja kõigi asjaomaste liikmesriikide õigusaktide alusel enne riski realiseerumist täitunud kindlustus- ja elamisperioodide kogukestuse suhtele."

7 Sama määruse artikli 48 lõige 1 kehtestab erandi pensioniõiguste määramisest alla aasta kestvate kindlustusperioodide puhul:

„Olenemata artikli 46 lõikest 2 ei ole liikmesriigi pädev asutus kohustatud määrama hüvitist tema poolt kohaldatavate õigusaktide alusel täitunud perioodide eest, mida võetakse riski realiseerumisel arvesse, kui:

— kõnealused perioodid kestavad vähem kui aasta

ja

— üksnes kõnealuseid perioode arvesse võttes ei näe nimetatud õigusaktid ette hüvitise saamise õiguse tekkimist."

Siseriiklikud õigusnormid

8 Üldise sotsiaalkindlustusseaduse, mis on kodifitseeritud 20. juuni 1994. aasta kuningliku määrusega 1/94 (*BOE* nr 154, 29.6.1994), muudetud 30. detsembri 1998. aasta seadusega maksu-, haldus- ja sotsiaalmeetmete kohta (*BOE*, 31.12.1998, edaspidi „üldine sotsiaalkindlustusseadus"), artikli 161 lõike 1 punkt b seab sissemaksete tüüpi vanaduspensioni määramise tingimuseks vähemalt 15 aastat kestnud sissemaksete perioodi, millest vähemalt kaks aastat on täidetud hüvitise saamise õiguse tekkimise asjaolule eelnenud 15 aasta jooksul.

9 Üldise sotsiaalkindlustusseaduse artiklis 218 on sätestatud, et kui kindlustatul on õigus töötustoetusele, teeb Instituto Nacional de Empleo (töötuskindlustust haldav asutus, edaspidi „INEM") sotsiaalkindlustusse erinevatel alustel sissemaksed vastavalt määratud hüvitise olemusele. Selle sätte lõikes 2 on sätestatud:

„Vanematele kui 52-aastastele töötajatele mõeldud töötustoetuse korral peab haldav asutus tegema sissemakseid vanaduskindlustusse."

10 Vastavalt üldise sotsiaalkindlustusseaduse artikli 215 lõike 1 punktile 3 saab töötustoetust töötu, kes on teinud kuus aastat sissemakseid töötuskindlustusse ja vastab kõigile tingimustele, v.a vanus, et saada sissemaksete tüüpi vanaduspensioni Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemi alusel.

11 Üldise sotsiaalkindlustusseaduse 28. lisasäte, mis jõustus seaduse 50/98 väljakuulutamisega 1. jaanuaril 1999, on sõnastatud järgmiselt:

„Kooskõlas käesoleva seaduse artikli 218 lõikega 2 arvestatakse haldava asutuse poolt tehtud vanaduspensionikindlustuse sissemaksed vanaduspensioni baassumma ja sellele kohalduva protsendi arvutamisel. Nende sissemaksete kehtivusele ja õiguslikele tagajärgedele ei saa mingil juhul viidata käesoleva seaduse artikli 161 lõike 1 punktiga b nõutud minimaalse sissemaksete perioodi tõendamiseks, mida kindlustatu peab kooskõlas artikli 215 lõike 1 punktiga 3 tõendama, kui ta taotleb vanematele kui 52-aastastele [töötutele] mõeldud [töötus]toetust."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 R. García Blanco, sündinud 9. oktoobril 1935, surnud 14. mail 2002, taotles 18. oktoobril 2000, kui ta oli saanud 65-aastaseks, talle vanaduspensioni õiguse määramist Saksa ja Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemide alusel. Ühest küljest oli tal täitunud 209 kuud — enam kui 17 aastat — tegelikku kindlustusperioodi Saksa õiguse alusel ajavahemikus 1. august 1966 — 31. mai 1984 ja teisest küljest oli ta teinud kokku 4265 päeva sissemakseid Hispaania õiguse alusel, mis jaotusid järgmiselt:

— 185 päeva, mis kujutab ajavahemikku 1. juuni — 2. detsember 1984 ja mille jooksul asjaomane isik sai sissemaksete tüüpi töötuskindlustust, mida INEM

maksis põhikohtuasja hageja eest kõikide Hispaania seadusjärgsete sotsiaalkindlustuse harude, eelkõige vanaduskindlustuse alusel;

— 4080 päeva, mis kujutavad ajavahemikku 9. august 1989 — 9. oktoober 2000, mille jooksul R. García Blanco sai üle 52-aastastele töötutele ette nähtud töötushüvitist, mida INEM maksis tema eest üksnes vanaduskindlustuse alusel.

13 Kohtutoimikust ilmneb, et pärast oma ema surma, kellega ta oli koos elanud, sai R. García Blanco pereliikme pensioni alates 1. detsembrist 1989.

14 R. García Blanco sai Saksa sotsiaalkindlustussüsteemist makstud pensioni. Seevastu keeldus INSS 27. aprilli 2001. aasta otsusega talle vanaduspensioni maksmast, kuna ta ei olnud täitnud Hispaanias minimaalset nõutud sissemaksete perioodi pensioniõiguse tekkimiseks. INSS-i sõnul ei saa vastavalt üldise sotsiaalkindlustusseaduse 28. lisasättele arvestada 4080-päevast perioodi, mille käigus INEM tegi R. García Blanco kui erilise töötustoetuse saaja nimel sissemakseid. Määruse nr 1408/71 artikli 48 lõike 1 alusel ei saa arvesse võtta ka järelejäänud 185-päevast perioodi, mille jooksul samuti tema nimel sissemakseid tehti, kui ta sai Hispaanias seadusjärgse töötuskindlustuse alusel sissemaksete tüüpi toetusi, sest selle kestus on lühem kui üks aasta.

15 R. García Blanco esitas 2001. aasta mais Juzgado de lo Social n° 3 de Orense'le kaebuse INSS ja TGSS vastu, milles ta nõudis, et see kohus tunnistaks tema õigust saada alates 10. oktoobrist 2000 vanaduspensioni Hispaania õiguse alusel.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tõusetub esiteks küsimus, kas üldise sotsiaalkindlustusseaduse 28. lisasäte võib kehtiva korra kohaselt välistada käesoleva otsuse punktis 12 mainitud 4265-päevase sissemaksete perioodi arvessevõtmist, et kindlaks määrata, kas asjaomane kindlustusperiood ületab ühe aasta, nii et jaatava vastuse korral ei pea INSS määruse nr 1408/71 artikli 48 lõike 1 kohaselt andma vaid selle üksiku perioodiga seotud hüvitisi.

17 Teiseks tõusetub küsimus selle kohta, kas see lisasäte osas, milles sellega välistatakse teatavate, näiteks üksnes vanaduskindlustuse alusel tehtud sissemaksete arvestamine sama seaduse artikli 161 lõike 1 punktis b sätestatud kvalifikatsiooniperioodide arvutamiseks, kujutab endast võõrtöötajate diskrimineerimist, arvestades seda, et üle 52-aastane töötu pidi need perioodid täitma töötustoetuse taotluse esitamise kuupäevaks.

18 Euroopa Kohtu praktikale toetudes peab eelotsusetaotluse esitanud kohus sellega silmas töötajaid, kes said neid töötustoetusi, tõendades kvalifikatsiooniperioodi tänu ühe või enama liikmesriigi õiguse alusel täitunud kindlustusperioode arvestades (vt 20. veebruari 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-88/95, C-102/95 ja C-103/95: Martínez Losada jt, EKL 1997, lk I-869, ja 25. veebruari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-320/95: Ferreiro Alvite, EKL 1999, lk I-951).

19 Samad töötajad ei saaks nõuda INEM-i poolt vanaduskindlustuse alusel tehtud sotsiaalkindlustuse sissemaksete arvestamist perioodi eest, mille käigus nad said töötustoetust, et täita üldise sotsiaalkindlustusseaduse artikli 161 lõike 1 punktis b sätestatud minimaalne kindlustusperioodi tingimus.

20 Neil asjaoludel otsustas Juzgado de lo Social nº 3 de Orense kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas EÜ artiklite 12 ja 39–42 [...] ning määruse [...] nr 1408/71 [...] artikliga 45 on keelatud siseriiklik säte, millega töötuskindlustuse haldamise asutuse poolt pensionikindlustuse alusel tehtud sissemakseid töötaja nimel ajavahemiku eest, mille käigus viimane sai teatavaid töötustoetusi, ei saa arvesse võtta erinevate siseriikliku õigusega kehtestatud kvalifikatsiooniperioodide arvutamisel ning vanadushüvitise õiguse tekkimisel, kui pikenenud töötuse olukorras, mida need toetused peavad hüvitama, on sellisel töötajal sisuliselt võimatu tõendada teisi sissemakseid vanaduskindlustusse peale nende, mis seaduse alusel on kehtetud, nii et need siseriiklikud õigusnormid puudutavad vaid töötajate liikumisvabadust kasutanud töötajaid, kes ei saa riiklikku vanaduspensioni, olgugi et eespool viidatud määruse artikli 45 kohaselt tuleb need kvalifikatsiooniperioodid lugeda täitunuks?

2. Kas EÜ artiklite 12 ja 39-42 [...] ning määruse [...] nr 1408/71 [...] artikli 48 lõikega 1 on keelatud siseriiklikud sätted, millega töötuskindlustuse haldamise asutuse poolt pensionikindlustuse alusel tehtud sissemakseid töötaja nimel ajavahemiku eest, mille käigus viimane sai teatavaid töötustoetusi, ei saa arvesse võtta nii, et lugeda, et „kõik kindlustus- ja/või elamisperioodid, mis on täitunud

selle liikmesriigi õiguse alusel, kestavad vähem kui aasta", kui pikenenud töötuse olukorras, mida need toetused peavad hüvitama, on sellisel töötajal sisuliselt võimatu tõendada teisi sissemakseid vanaduskindlustusse peale nende, mis maksti selle töötuse ajal, nii et need siseriiklikud õigusnormid puudutavad vaid töötajate liikumisvabadust kasutanud töötajaid, kes ei saa riiklikku vanaduspensioni olgugi, et eespool viidatud määruse artikli 48 lõike 1 kohaselt ei saa seda siseriiklikku haldamise asutust vabastada kohustusest tasuda siseriiklikke hüvitisi?"

21 INSS teavitas 8. aprilli 2003. aasta kirjaga Euroopa Kohut, et 3. aprilli 2003. aasta otsusega määrati vahepeal surnud R. García Blancole tagantjärele alates 10. oktoobrist 2000 seadusjärgne vanaduspension, mida ta oli taotlenud. Selle otsusega paluti surnu tütrel valida selle vanaduspensioni ja talle varem määratud perekondliku kuuluvuse toetuse vahel, kuna need kaks hüvitist ei olnud kumuleeruvad. Huvitatud isik valis toetuse, kuna selle summa ületas pensionisummat.

22 Euroopa Kohtu kohtusekretär küsis 10. aprilli 2003. aasta kirjaga siseriiklikult kohtult, kas need asjaolud tähendasid tema esitatud eelotsusetaotluse tagasivõtmist.

23 See kohus vastas 11. aprilli 2003. aasta kirjaga, et ta kinnitas oma taotlust, eriti seetõttu, et Euroopa Kohtu vastus põhikohtuasjas võib teda aidata teistes asjades, mida ta menetleb.

24 Euroopa Kohtu kohtusekretär palus 7. juuli ja 18. septembri 2003. aasta kirjadega uuesti eelotsusetaotluse esitanud kohtul selgitada, kas põhikohtuasi on seal endiselt menetluses. Ta rõhutas sellega seoses, et Euroopa Kohtu poole saab eelotsusetaotlusega pöörduda vaid poolelioleva menetlusega siseriiklikus kohtus, ja meenutas, et Juzgado de lo social n° 3 de Orense võib Euroopa Kohtusse nende samade eelotsuse küsimustega pöörduda mõne teise tema poolt menetletava asja raames.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kinnitas 7. oktoobri 2003. aasta kirjas, et põhikohtuasi ei ole lõppenud eelkõige selles mõttes, et surnu õigusjärglane ei ole loobunud oma kaebusest ja et kostjad ei ole ametlikult esialgset pensioni andmisest keeldumise otsust, mille peale põhikohtuasjas kaebus esitati, tagasi võtnud.

Euroopa Kohtu vastus

26 Tuleb meenutada, et kooskõlas väljakujunenud kohtupraktikaga on EÜ artiklis 234 sätestatud menetlus Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahelise koostöö vahendiks, mille abil esimene annab viimastele ühenduse õiguse tõlgendamiseks vajalikku materjali nendes toimuvate menetluste lahendamiseks (vt eelkõige 8. novembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-231/89: Gmurzynska-Bscher, EKL 1990, lk I-4003, punkt 18; 12. märtsi 1998. aasta otsus kohtuasjas C-314/96: Djabali, EKL 1998, lk I-1149, punkt 17, ja 21. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-318/00: Bacardi-Martini ja Cellier des Dauphins, EKL 2003, lk I-905, punkt 41).

27 Seega tuleneb nii EÜ artikli 234 sõnastusest ja kui ka ülesehitusest, et eelotsusemenetlus eeldab tegelikult poolelioleva menetluse olemasolu siseriiklikes kohtutes, mille raames neil kohtutel palutakse otsust, mis võib eelotsust arvesse võtta (vt selle kohta 15. juuni 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-422/93–C-424/93: Zabala Erasun jt, EKL 1995, lk I-1567, punkt 28, ja eespool viidatud Djabali kohtuotsus, punkt 18).

28 Tegelikult ei ole eelotsusetaotluse mõte anda juhendavaid arvamusi üldiste või hüpoteetiliste küsimuste kohta, vaid pigem lahutamatu vajadus vaidluse tõhusa lahenduse järele (eespool viidatud Djabali kohtuotsus, punkt 19; eespool viidatud kohtuasi Bacardi-Martini ja Cellier des Dauphins, punkt 42, ja 25. märtsi 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-480/00–C-482/00, C-484/00, C-489/00–C-491/00 ja C-497/00–C-499/00: Azienda Agricola Ettore Ribaldi jt, EKL 2004, lk I-2943, punkt 72).

29 Pärast seda, kui Juzgado de lo Social nº 3 de Orense oli põhikohtuasjas esitanud Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, määrati R. García Blancole Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemi alusel taotletud vanaduspension alates kuupäevast, millal tal tekkis õigus vanaduspensionile. Muuhulgas on vaieldamatu, et R. García Blanco tütar kui tema õigusjärglane on loobunud sellest seadusjärgsest pensionist, et saada perekondliku kuuluvuse toetust.

30 Seega tuleb sedastada, et põhikohtuasja hageja nõuded rahuldati täielikult.

31 Neil asjaoludel ei ole Juzgado de lo Social nº 3 de Orense'l mingit kasu Euroopa Kohtu vastustest tema küsimustele.

32 Seetõttu ei ole vaja eelotsusetaotlusele vastata.

Kohtukulud

33 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulusid, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

Kohtuasjas C-225/02 ei ole vaja eelotsusetaotlusele vastata.

Allkirjad